

Han van Gessel en het dilemma van de Maagdenhuis-bezetting

De jaren 1960 tot 1980 waren woe-
lige jaren in de geschiedenis van de
Volkskrant. Enkele ouwe knarren
vertellen hoe zij die tijd in de maatschappij én op de redactie hebben beleefd.

Deel 4: De Maagdenhuisbezetting.
Han van Gessel (1941) antwoordt
op vragen van Jacques de Jong.

DE Maagdenhuisbezetting (mei
1969) is een symbool gewor-
den. Ben je erbij geweest?

‘Ja, ik was erbij. Het begon op een vrij-
dagavond, ik was net getrouwd en ik zat
lekker samen te eten. Toen werd er ge-
beld. Johan Middendorp van de ASVA:
‘We gaan het Maagdenhuis bezetten.
Kom je ook?’ Ik was in die tijd studen-
tencorrespondent, dus het antwoord was
meteen duidelijk: gaan met die banaan.
Ik had al wat meer studentenacties mee-
gemaakt, maar dit was toch wel iets
nieuws.

‘Eenmaal aangekomen op het Spui
kreeg ik te maken met een vreselijk di-
lemma: ga ik erin of blijf ik buiten? Erin
gaan betekende alles kunnen meemaken,
maar had ik dan een telefoon? Buiten
blijven betekende dat ik in ieder geval
verzekerd was van een telefooncел, er
waren nog geen mobieltjes.

‘Ik heb voor het laatste gekozen, niet
dan nadat ik een vriend had gevraagd
naarbinnen te gaan en mij na een uur te
vertellen wat hij had meegemaakt. Die
vriend heb ik pas dagen later terugge-
zien, maar het is wel mijn redding ge-
weest in journalistiek opzicht. Ik kreeg
met moeite doortocht door het inmiddels

samengetrokken politiecordon en ik kon
met een paar kwartjes mijn verhaal in die
ene telefooncел op het Spui doorbellen.
Opening zaterdagkrant.’

Hing het al in de lucht, zo’n actie? Het
jaar ervoor hadden we de studenten-
protesten in Frankrijk.

‘Het zou me niets verbazen als uit his-
torisch onderzoek zou blijken dat er in-
ternationale contacten zijn geweest. Ik
heb dat niet nagevlooid, maar de invloed
van de CPN-methoden was overduide-
lijk. Een nieuwe internationale, zal ik
maar zeggen. Maar ik denk niet dat de
Maagdenhuisbezetting een strategisch
onderdeel was van de internationale stu-
dentenstrijd.

‘Vergeet ook niet dat de Maagdenhuis-
bezetting gebeurde in een periode van
mondiale protesten tegen de Vietnam-
oorlog. De jeugd kwam overal in opstand
tegen autoritair gezag. En die jeugd werd
ook nog eens gevoed met een nieuwe
muziekcultuur - *Beatles, Rolling Stones,
Bob Dylan* - en trok zich ook niets meer

‘Actie symbool
van opstand
tegen gezag’

aan van de paus. Het Maagdenhuis staat
volgens mij symbool voor het slopen van
het van God gegeven, autoritaire gezag
van bestuurders en professoren. *One
man, one vote* op alle niveaus. Dat was
de inzet.’

Met wie werkte je toen op de redactie?

‘Ik werkte toen als studentencorrespon-
dent bij Ferd. Rondagh en Jan Bank, een
neef van mij. Dat deed ik vanaf 1965. Van
beroep was ik leraar klassieke talen aan
het gymnasium Hageveld in Heemstede.
De rest deed ik erbij. Ik kan me nog goed
herinneren hoe Jan Bank en ik die zon-
dagavond hebben zitten zwoegen op het
commentaar over de Maagdenhuisbezet-
Zie verder pagina 2

Han van Gessel rond 1975 bij een feestje van Opland in de hal van het Volkskrantge-
bouw, met VVD'er Harm van Riel in een hoofdrol.

Foto Wim Ruigrok

Han van Gessel

Vervolg van pagina 1

ting. Iedereen denkt dat de Volkskrant pal achter die actie heeft gestaan. Dat was helemaal niet zo. De strekking van het commentaar was: het doel is prima, maar de middelen deugen niet.

Hoe reageerden collega's op het nieuws van de bezetting?

'Op de redactie waren duidelijk twee stromingen. Dat was al zo sinds de provotijd en de Vietnam-demonstraties. Ik kan dat het beste illustreren met taalvoorbeelden. Als stadsverslaggever Bram Brakel over de provo-rellen berichtte, had hij het steevast over het 'langharig tuig' en de politie die 'met harde hand moest ingrijpen'. Als zijn collega Joop van Schie dienst had, ging het over 'demonstranten' en een binnenstad waarin het 'nog lang onrustig bleef'. Ferd. Rondagh was een van de leidende redacteuren die intellectuele orde in de maatschappelijke chaos wisten te scheppen.'

Wat vond de hoofdredactie?

'Hoofdredacteur Jan van der Pluijm gaf de redactie in die jaren ongelooflijk veel ruimte om in woord en geschrift verslag te doen van de omwentelingen die zich op vrijwel alle gebieden van de samenleving voltrokken. Hij had daar een hele goede antenne voor en stelde veel vertrouwen in 'zijn' mensen.

'In ons geval kwam daar nog eens bij dat de Volkskrant onder studenten de leidende positie van Het Parool had over-

genomen. Dat had vooral te maken met de opstelling van Het Parool tegenover het studentenverzet in het algemeen, vooral Vietnam. Maar het was natuurlijk leuk te merken dat de krant een groeiende schare lezers erbij kreeg. Je telde in het onderwijs gewoon niet mee als je de Volkskrant niet las. Dat zag Van der Pluijm natuurlijk ook, niet het minst aan de toevloed van personeelsadvertenties.'

Voelde jij je verwant met de studenten?

'Ik voelde me erg betrokken. Als leraar kreeg ik te maken met de invoering van de Mammoetwet en als student had ik volop meegedaan om veranderingen tot stand te brengen op mijn eigen studiegebied. Wat mij altijd heeft geïnspireerd was een rapport uit de jaren vijftig, waarin stond dat overal in het onderwijs - maar vooral aan het eind van de lagere school - onnoemelijk veel verborgen talent verloren ging als gevolg van vastgeroeste ideeën. Zoals: de zoon van de dokter gaat naar het gymnasium, de dochter van de melkboer gaat naar de huishoudschool. Dat vond ik zo onrechtvaardig. Dat was ook een van de drijfveren waarom ik naast klassieke talen sociologie als bijvak koos.

'Voor mij is de Maagdenhuisbezetting altijd het symbool gebleven van alles wat in de samenleving giste en borrelde. Ik was geen actief lid van de provobeweging of de studentenvakbeweging. Want ik studeerde. Mijn moeder zei al-

tijd: eerst afstuderen en dan al die andere flauwekul. Maar het staat buiten kijf dat de Maagdenhuisbezetting een omslagpunt is geworden, niet alleen in het onderwijs, maar ook op andere gebieden. Je kunt twisten of het middel van een bezetting wel zo netjes en verstandig was, maar je kunt niet om de vaststelling heen dat de bezetting van het Maagdenhuis heel wat heeft losgewoeld.'

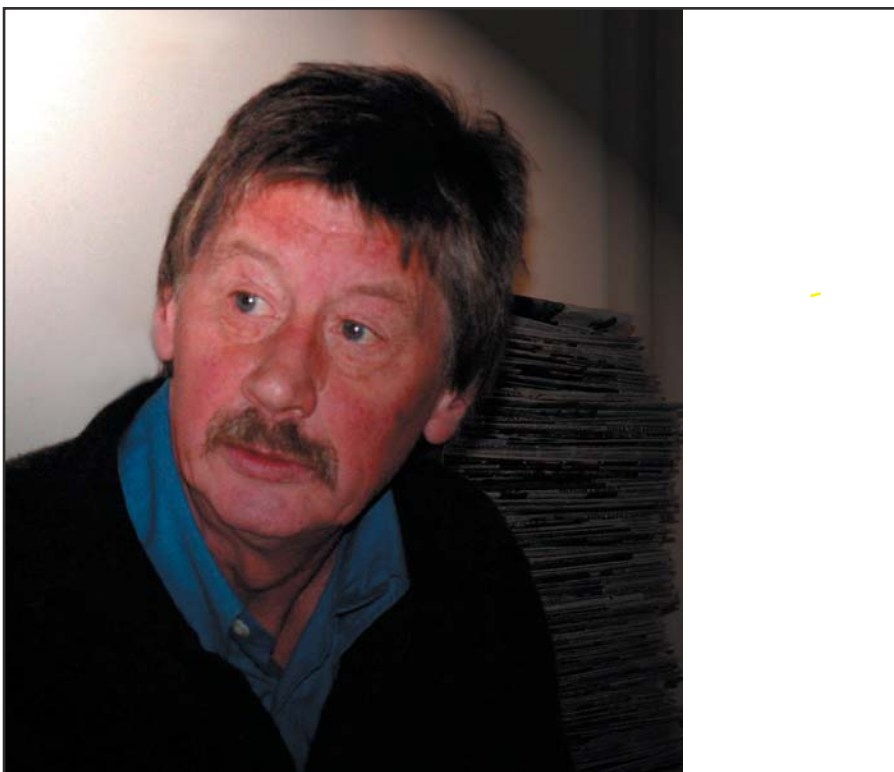
Aan wie bewaar je de sterkste herinneringen?

'Uit de tijd van de Maagdenhuisbezetting zijn dat Ton Regtien, pater Van Kilsdonk en rector magnificus Belinfante. Zij hadden ieder op zijn eigen wijze een goed verhaal te vertellen. Later waren voor mij vooral minister Van Kemenade en staatssecretaris Klein richtinggevende persoonlijkheden. Doodzonde dat Van Kemenade zijn werk niet heeft kunnen afmaken. De ideeën achter de midschool lagen direct in het verlengde van dat mooie rapport over het verborgen talent. En met Ger Klein heb ik een keer een heel goede discussie mogen voeren over de introductie van de al dan niet gewogen loting, met name voor de medische studie.

Hoe werkte de redactie Onderwijs?

'We kregen in de jaren zeventig een ijzersterk onderwijsteam, met Jet Bruinsma in Den Haag en Maria Hendriks in Amsterdam. We kregen binnen de redactie volop de mogelijkheden nieuwe terreinen aan te boren: beroepsonderwijs ('ze kunnen geen hamer meer vasthouden'), het voortgezet onderwijs in brede zin (niet alleen het gymnasium), speciaal

Zie verder pagina 3

Wat speelde zich allemaal af achter deze gevel?

Tot nu toe hebben al enkele redacteurs en oud-redacteurs gereageerd op het verzoek van Pieter Broertjes om een persoonlijke herinnering aan het oude gebouw aan de Wibautstraat op te schrijven (400 woorden). Daar moet toch van alles zijn gebeurd in veertig jaar tijd.

De bedoeling is dat er eind van het jaar een bundeltje van komt, als kerstgeschenk voor medewerkers en relaties. Inzendingen worden ingewacht bij het secretariaat van de hoofdredactie: m.vandenheuvel@volkskrant.nl.

Uiterste inzendtermijn 26 oktober.

Han van Gessel

Vervolg van pagina 2

onderwijs voor kinderen met handicaps, emancipatie, gastarbeiderskinderen, kleuter- en lager onderwijs niet te vergeten. We probeerden doelbewust de accenten te verleggen naar alle onderdelen van het onderwijsspectrum en niet traditioneel te focussen op universiteit en vwo. Mooie herinneringen.'

Denk je dat de studentenbeweging ook invloed heeft gehad op de ideeën van de redactie in het algemeen?

'Zeker, maar dat moet je heel breed zien. Het is voor een belangrijk deel begonnen met de studentenbeweging, maar de ideeën daarachter waaierden uit over tal van maatschappelijk belangrijke terreinen: vakbeweging, psychiatrie, pedagogie, criminologie, sport niet te vergeten, kunst, de journalistiek zelf. Je kunt het zo gek niet bedenken of ergens gebeurde wel wat. De redactie vormde in die jaren een inspirerend conglomeraat. Er werd volop gediscussieerd, tijdens de dagelijkse twaalfuursvergadering, op plenaire vergaderingen en natuurlijk bij Hesp.

Wat gebeurde er concreet?

'Er heerste in mijn herinnering een heel open en betrokken sfeer. Natuurlijk waren er her en der aanvaringen, maar voor mijn gevoel overheersten de collegialiteit en de solidariteit. Daar voelde ik me heel prettig bij. In dit verband wil ik Piet van Seeters met ere gedenken. We kregen een redactiecommissie en een redactieraad, een plenaire vergadering en als klap op de vuurpijl van de democratisering een wisselend voorzitterschap van de dage-

lijkse twaalfuursvergadering. Dat laatste heeft niet erg lang geduurd, maar het was toch een gedenkwaardig symptoom van de onderlinge sfeer op de redactie.'

Zijn we er, achteraf gezien, iets mee opgeschoten?

'Tja, daar vraag je me wat. Je kunt nu constateren dat vanaf het begin van de jaren tachtig overal de verzakelijking, de professionalisering en de individualisering hun intrede deden. Dat was natuurlijk ook een symptoom van de toen heersende tijdgeest: Thatcher, Lubbers, Reagan, Kohl. Dat was niet alleen het geval in het onderwijs, maar ook op de redactie. De bevlogene jaren zestig en zeventig raakten langzaam maar zeker uitgewerkt. Bij de krant was de komst van Jan Blokker als adjunct-hoofdredacteur in dat opzicht een duidelijk keerpunt. Hij moest niets hebben van al dat 'linksige' gedoe.

En jij zelf?

'Ik heb daar nooit moeite mee gehad. Ik was geen zeloot. Ik ben nog altijd dankbaar dat ik in die jaren in Amsterdam en omstreken de veranderingen op velerlei gebied van dichtbij heb mogen maken. Ik heb daar voor de rest van mijn leven veel inspiratie uit geput, maar ik ben relativist genoeg om in te zien dat de generaties wisselen en dat elke generatie zingt zoals die gebekt is.

'Voor mij ging echter wel de lol van de onderwijsjournalistiek er een beetje af. Altijd maar weer die verhalen over nieuwe hervormingsplannen en nieuwe bezuinigingen. Ik was blij dat ik in 1988 de kans kreeg samen met Adriaan de Boer de boekenbijlage Folio op te zetten.'

Hoe kijk je nu tegen de onderwijsredactie aan?

'Robin Gerrits, Gerard Reijn, Yvonne Doorduijn, Margriet Vermeulen - om maar enkelen te noemen - ze doen verschrikkelijk hun best, maar er zit weinig lijn in. Het is meer journalistiek reageren op wat er gebeurt. Ik snap die aanpak wel, maar ik hou toch meer van een aanpak waarbij de redacteurs zelf laten zien waar ze voor staan.

'De krant laat te veel over aan columnisten en opinie-bijdragen. Waar blijft de eigen inbreng? In losse reportages? In gratis interviewtjes? In internet-gedoe?

Ik besef heel goed dat ik uit een voorbijgane tijd kom. Iedere generatie doet het op haar eigen manier, het zij zo. Maar het kan geen kwaad als op zo'n belangrijk terrein één iemand de lijnen uitzet in samenspraak met de anderen. Het is geen baantje, maar een roeping!'

Vond je het een leuke tijd of was je liever leraar gebleven?

'Ik vond het een hartstikke leuke tijd. Een cruciale fase in de Nederlandse verhoudingen. Leuk is misschien niet het goede woord. Boeiend ook niet, want een cliché. Wat ik eerder zei: een inspirerende tijd voor de rest van mijn leven. Zo is 't toevallig ook nog eens een keer. Van mij zul je geen kwaad woord horen.

'En dat ik in mijn hart misschien altijd een schoolmeester ben gebleven: dat heb ik zo vaak mogen horen dat het voor mij een geuzennaam is geworden. De krant heb ik niet kunnen missen, geen dag.'

Jacques de Jong